

L'Ajuntament de Figaró vol que Sant Pau sigui Bé Cultural d'Interès Local (BCIL)

L'església de Montmany no té cap mena de figura legal de protecció

L'església de Sant Pau de Montmany, situada sota dels paratges de Puiggraciós i els cingles de Bertí, en una fotografia panoràmica

Figaró-Montmany

Josep Mas

L'església de Sant Pau de Montmany, clau en el patrimoni arquitectònic i literari català, no té cap figura legal que la protegeixi. Tot i formar part de la ruta turístic-

literària d'*Els sots feréstecs* que promocionen tant la Generalitat, la Diputació com els ajuntaments de la zona, l'església i els paratges de Sant Pau de Montmany, no tenen ni la qualificació de Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) ni de Bé Cultural

d'Interès Nacional (BCIN). De tota manera, des de l'Ajuntament de Figaró treballen perquè aquest patrimoni es pugui salvar de la ruïna.

De tota manera, ara mateix, la primera prioritat del govern local de Figaró, que presideix l'alcalde Manel

Garcia, és evitar el perill per a les persones. En aquest sentit, des de l'Ajuntament treballen per barrar el pas a l'interior de l'església, al mateix temps que anuncien que obriran un expedient per demanar a la propietat –una empresa privada– que tanqui

la porta d'entrada a l'església protagonista de la novel·la de Raimon Casellas.

Des de fa un temps, des de l'Ajuntament de Figaró esperen aprovar definitivament el pla general d'urbanisme que han tramitat perquè es pugui tirar endavant la declaració de Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) per a l'església de Sant Pau de Montmany. Només aprovada aquesta figura legal, ja es podria intervenir des del govern local per assegurar les ruïnes de Montmany. A més a més, en aquest moment ja es podria fer extensiva a tot Catalunya la problemàtica que viu aquesta església i es podria tramitar l'expedient perquè la Generalitat la considerés Bé Cultural d'Interès Nacional, una declaració que podria obrir les portes a una inversió per frenar la degradació de l'església i evitar l'ensorrament imminent que ara s'aventura.

Des de l'Ajuntament de Figaró també intenten que la iniciativa privada o pública se'n facin càrrec amb algun programa turístic que els permetés treure'n rendiment. De moment, no ho han aconseguit, sobretot perquè els propietaris de la finca en demanaven, l'any 2007, uns 300.000 euros, una xifra inasumible per a Figaró.

Vegeu galeria d'imatges a www.el9nou.cat

Sant Pau de Montmany, el regne de la mort

Jordi Castellanos
Catedràtic de Filologia Catalana de la UAB

Quan Raimon Casellas, l'autor d'*Els sots feréstecs*, va saber, l'any 1902, que una colla de joves pensaven fer una excursió a Montmany, els va dir: "A Montmany aneu? Ho trobareu tot eixonat." Ell hi havia viscut a mitjan segle XIX i la decadència, allò que ell va descriure a la novel·la, ja hi era evident. Els mals sembla que havien començat després de la guerra del francès. Sembla ser que aquella colla de feligresos sorruts i malfiats, aquella "miserable feligresia", no acabava de conformar-se a viure en la misèria i passar gana. Anaven fugint d'aquella terra massa aspra o intentaven sobreviure-hi de la millor manera possible. I això volia dir acabar amb les formes de vida ancestrals i enfrontar-se al poder, el que tenien més a prop: l'església.

La parròquia de Sant Pau de Montmany és documentada des del 1139, però l'edifici parroquial va ser construït a finals del segle XVI i obert al culte el 1607. Església i rectoria s'havien construït sobre terrenys humits i inestables: els capellans en fugien tan aviat com podien. Era una parròquia pobre, que ja no tenia confraries ni cobrava delmes. Comptava, això sí, amb catorze quarteres de terra, quatre de les quals eren de regadiu, un bé apreci-

able i prou cobejable. Però la rectoria no s'aguantava i l'església s'anava esquerdant pel bell mig de la façana. Quan demanaven recursos a Granollers o al bisbat de Barcelona, trobaven sempre la mateixa resposta: feu una col·lecta. Quan finalment s'hi va construir, el 1878, la rectoria de pedra, l'estat ruïnós de l'església havia avançat molt: l'esquerda de la façana s'havia obert més encara i el 1910 mossèn Pere Pintó va decidir de traslladar-se a Puiggraciós.

S'acabava així un conflicte, justament el que havia inspirat la novel·la *Els sots feréstecs*: l'enfrontament entre Mossèn Josep Lladó i els seus feligresos. Mossèn Lladó va ser rector de Sant Pau des de 1853 fins al 1887, però va fugir-ne el 1869 (potser perquè, després de la revolució de setembre, veia perillar la seva vida). Segons sembla, alguns propietaris de la zona pretenien que la parròquia es traslladés a Puiggraciós perquè així, els terrenys, segons la Llei de Desamortització del General Espartero, haurien hagut de ser subhastats. El capellà, però, va resistir-s'hi i el conflicte va anar-se eixamplant fins al punt que arribà a fer-se efectiu un boicot a l'església. Probablement, tot i que mossèn Lladó en els seus escrits s'esforça a negar-ho, hi havia un enfrontament entre els habitants del sot i els del Serrat. El darrer episodi de la novel·la, quan fan pujar mossèn Llätzer (aquest és el nom del protagonista), de negra nit, a atendre un malalt del Serrat, sembla insinuar-ho. En tot cas, l'enfrontament no es va resoldre.

Abandonada de la mà de Déu, des de fa més de cent anys, la degradació de l'església ha anat fent

camí. Hi he anat sovint. Recordo una visita, deu fer una vintena d'anys, amb una colla d'estudiants. Era un primer de novembre rúfol i, cap al tard, vam aprofitar les darreres llums del dia. Vam passar enmig dels gossos que ens bordaven desesperadament, de tractors abandonats, de burros i cavalls esqualids, de fang i cagarades, i vam visitar la ruïna, llastimoses ruïnes, de Sant Pau. De tornada, ja negra nit, mentre pujàvem als cotxes, la silueta d'algú que ens vigilava amb una escopeta al braç va arrodonir la nostra experiència d'immersió en el "regne de la mort". Han passat els anys. L'edifici de l'antiga parròquia cada dia està pitjor. Aleshores tenia la porta tapiada per evitar accidents. Però l'esquerda també s'hi ha obert camí i ara la porta és oberta generosament. Avui visitar Sant Pau de Montmany és una experiència depriment.

Quan parlem de "memòria històrica" només pensem en la darrera Guerra Civil. Però Sant Pau és també memòria, patrimoni de tots, històric, cultural i... literari. Jo ja entenc que en aquests moments de crisi no toca invertir en aquestes coses. El mal és que quan no hi ha crisi tampoc no s'hi inverteix. Perquè..., quin profit polític o electoral se'n pot treure? Algunes cases del voltant s'han renovat. El "sot de la mort" podria ser, com volia Mossèn Llätzer, un racó de vida. I Sant Pau, un lloc de referència. Però no: cada dia que passa és més difícil que sigui així. Fins que un dia la volta acabi d'enfonçar-se i atrapi algú. Aleshores tot seran laments. I hauré perdut una part de la nostra memòria col·lectiva. Una part petita, però insubstituïble.